

Sygn. akt IV U 1114/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 07 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2019 r. w Zielonej Górze

sprawy z odwołania **K. B.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

z dnia 28.06.2018 r. znak (...)

o wypłatę odsetek

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy K. B. prawo do wypłaty odsetek ustawowych liczonych od dnia 12.11.2014 r.

do dnia wypłaty wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową za okres od 15.09.2014 r. do dnia 16.04.2018 r. wskazując, że termin płatności świadczenia przypada na każdy pierwszy dzień miesiąca

SSO Bogusław Łój

Sygn. akt IV U 1114/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 28.06.2018 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił wnioskodawcy K. B. wypłacenia odsetek od świadczenia – renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. W uzasadnieniu wskazał, że decyzja ustalająca prawo do renty została wydana w terminie ustawowym, ponieważ wyrok Sądu Apelacyjnego z 14.02.2018 r., przyznający prawo do renty, wpłynął do organu rentowego 03.04.2018 r. (ostatnia okoliczność niezbędna do wyjaśnienia sprawy), a decyzja została wydana 16.04.2018 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca K. B. nie zgodził się ze stanowiskiem zawartym w decyzji, wnosząc o przyznanie mu prawa do odsetek.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Uzupełniając swoje stanowisko, wnioskodawca podał, że stan jego zdrowia w dacie badania przez lekarza orzecznika dawał podstawę do przyznania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Żadna z wydanych w ówczesnej sprawie sądowej opinii biegłych nie wniosła do sprawy nic nowego, co mogłoby mieć wpływ na uwzględnienie odwołania, a co nie było znane organowi pozwanemu w dacie badania wnioskodawcy. Wnioskodawca nie zgodził się ze stanowiskiem pozwanego, że dopiero wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu stanowił ostatnią

okoliczność niezbędna do wyjaśnienia sprawy. Nie sposób zatem uznać, że opóźnienie w przyznaniu świadczenia nastąpiło z przyczyn niezależnych od organu pozwanego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Wnioskodawca K. B. był uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową (zawodowe uszkodzenie słuchu) w okresach od 01.08.2002 r. do 31.07.2005 r., od 01.07.2006 r. do 30.06.2014 r.

15.09.2014 r. wnioskodawca złożył pozwanemu organowi rentowemu wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Na skutek złożonego wniosku lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z 02.10.2014 r. stwierdził, że wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy.

W związku z wniesieniem sprzeciwu, sprawę skierowano do rozpoznania komisji lekarskiej ZUS, która dokonując oceny stanu zdrowia wnioskodawcy, orzeczeniem z 10.10.2014 r. nie stwierdziła niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Sprawa została przekazana do ponownego rozpatrzenia w trybie nadzoru Prezesa ZUS, co skutkowało wydaniem przez komisję lekarską ZUS orzeczenia z 06.11.2014 r., zgodnie z którym wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy i nie stwierdza się niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Powyższe skutkowało wydaniem przez organ rentowy decyzji z 11.12.2014 r., znak: (...), którą pozwany odmówił wnioskodawcy prawa do renty w związku z chorobą zawodową.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego

Od decyzji tej wnioskodawca złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który wyrokiem z 17.03.2016 r., sygn. akt IV U 257/15, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że od 15.09.2014 r. przywrócił wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową na stałe.

Sąd Okręgowy, dokonując ustaleń faktycznych, oparł się na opiniach biegłych laryngolog J. Z. i medycyny pracy R. G., które wskazują, że wnioskodawca nadal jest częściowo niezdolny do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej. Z opinii tych jednoznacznie bowiem wynika, że w przypadku wnioskodawcy na stałe przeciwwskazana jest praca w narażeniu na hałas. Skoro tak, to nie może on pracować w zawodach, do których ma kwalifikacje, czyli formierza-odlewnika i wiertacza. Dodatkowo Sąd Okręgowy stwierdził, że ww. opinie biegłych w pełni korespondują z opiniami biegłych sądowych laryngologów K. H., W. I. i K. S. oraz specjalisty medycyny pracy B. Z., wydanymi w sprawach wcześniej rozpoznawanych przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, tj. IV U 3030/01, IX U 2289/05 i IX U 811/08.

Od powyższego wyroku organ rentowy złożył apelację do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który wyrokiem z 14.02.2018 r., sygn. akt III AUa 1189/16, oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny, po uzupełnieniu postępowania dowodowego w celu ostatecznego wyjaśnienia spornej w sprawie okoliczności poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłej laryngolog i specjalisty medycyny pracy, uznał apelację za niezasadną. Odnosząc się do materiału dowodowego sąd II instancji zauważył, że wszystkie sporządzone w sprawie opinie stwierdzają u odwołującego się to samo schorzenie laryngologiczne, tj. obustronny niedosłuch czuciowo-nerwowy, spowodowany pracą w hałasie. Wszystkie też wskazują, że odwołujący się nie może trwale wykonywać prac w hałasie. Skoro więc wnioskodawca ma jedynie faktyczne kwalifikacje do wykonywania pracy formierza lub wiertacza, to oznacza, że utracił zdolność do jej wykonywania, bowiem nie może pracować przebywając w hałasie towarzyszącym przy wykonywaniu tych zawodów. Nie jest więc zdolny do wykonywania pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami, a to oznacza częściową niezdolność do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt tutejszego sądu,

sygn. IV U 257/15

Wykonując wyrok Sądu Okręgowego z 17.03.2016 r., pozwany decyzją z 16.04.2018 r., znak: (...), przywrócił wnioskodawcy prawo do renty z tytułu choroby zawodowej od 01.05.2014 r., tj. od daty określonej w wyroku sądu, na stałe.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 14.02.2018 r. wpłynął do organu rentowego 03.04.2018 r.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego

Stwierdzony u wnioskodawcy obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu jest skutkiem wieloletniej pracy w narażeniu na hałas przekraczający dopuszczalne normatywy higieniczne bądź na ich granicy. Upośledzenie słuchu jest trwałe, ponieważ wiąże się z uszkodzeniem nerwu słuchowego. Przerwanie pracy w narażeniu na ww. czynnik szkodliwy nie oznacza poprawy wydolności narządu słuchu, jak również nie ulega pogłębieniu. Dalsza ewentualna progresja niedosłuchu, w przypadku zaprzestania pracy w narażeniu na hałas stwarzający ryzyko rozwoju choroby, świadczy o obecności dodatkowo innej przyczyny choroby. U wnioskodawcy takiej sytuacji zdrowotnej nie stwierdzono. Stąd nie można oczekiwać poprawy stanu narządu słuchu u osoby, która nie pracuje w narażeniu na hałas.

Dokumentacja zawarta w aktach organu rentowego, badanie przedmiotowe wnioskodawcy przez lekarza orzecznika i komisję lekarską ZUS 02.10.2014 r. i 10.10.2014 r. były wystarczające i powinny uzasadniać na etapie postępowania przez ZUS przyznanie prawa do renty w dacie złożenia wniosku o świadczenie, tj. 15.09.2014 r.

Powyższe wynika z rodzaju i stopnia zaawansowania rozpoznanego schorzenia zawodowego, braku poprawy oraz stałych przeciwwskazań do pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez wnioskodawcę kwalifikacji.

dowód: opinia biegłej sądowej lekarza medycyny pracy B. P.,

k. 25-26 akt sąd.

Sąd rozważył, co następuje.

Odwołanie okazało się zasadne.

Spór w sprawie sprowadzał się do kwestii, czy organ rentowy wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z 17.03.2016 r., sygn. akt IV U 257/15, który uprawomocnił się wraz z oddaleniem apelacji pozwanego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 14.02.2018 r., sygn. akt III AUa 1189/16, i wypłacając wnioskodawcy należne mu świadczenie, opóźniał się z jego spełnieniem i czy opóźnienie to było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych, odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są – dla potrzeb tego prawa – wyczerpująco, bez możliwości odwołania się do przepisów prawa cywilnego. Świadczenia należne w tym systemie nie mają charakteru obligacyjnego, więc obowiązek zapłaty odsetek może wynikać tylko z ustawy. W jednym tylko wypadku Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do wypłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego, wówczas gdy nie dokona w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność – wypłaty świadczeń w terminach przewidzianych w przepisach dotyczących ich przyznania i wypłacania (wyrok SN z 27.09.2002r., IIUK 214/02, OSNP 2004/5/89).

Zgodnie z treścią art. 85 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.), jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i

wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Szczegółowe zasady wypłaty odsetek określone zostały w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 01.02.1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r., Nr 12, poz. 104). Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń – do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Ustęp 2 ww. przepisu stanowi, że okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Terminy ustalania i wypłacania świadczeń z ubezpieczenia społecznego określają natomiast przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.). W świetle art. 118 ust. 1 tej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Zgodnie natomiast z ust. 1a powołanego przepisu, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4 art. 118, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

Organ rentowy decyzją z 11.12.2014 r. odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Podstawę wydania decyzji stanowiło błędne orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z 10.10.2014 r., a następnie z 06.11.2014 r., wydanego w trybie nadzoru Prezesa ZUS. Wcześniej lekarz orzecznik ZUS wydał orzeczenie z 02.10.2014 r. o braku niezdolności do pracy.

Decyzja z 11.12.2014 r. została zaskarżona i zmieniona wyrokiem Sądu Okręgowego z 17.03.2016 r. w ten sposób, że wnioskodawcy przywrócono prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową na stałe.

Wyrokiem z 14.02.2018 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację organu rentowego od ww. wyroku sądu I instancji.

W sytuacji, gdy sąd zmienia decyzję organu rentowego i przyznaje świadczenie, a jednocześnie nie orzeka w sprawie odsetek, jeżeli sąd dysponuje tym samym co organ rentowy materiałem dowodowym i orzeka co do istoty sprawy, należy uznać, że wystąpił błąd organu rentowego i że organ rentowy nie załatwił sprawy w terminach, o których mowa w art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszelkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (wyrok Sądu Najwyższego z 25.01.2005r., I UK 159/04, OSNP 2005/19/308). Orzecznictwo w sprawach emerytalnych traktuje bowiem błąd szerzej niż w

sprawach cywilnych, zaliczając do niego każdą obiektywną wadliwość decyzji niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, czy celowego działania.

Podkreślenia wymaga, że przepis ten powinien być interpretowany w zgodzie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 11.09.2007r., P 11/07 (OTK-A 2007, Nr 8, poz. 97), w uzasadnieniu którego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie „wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności” z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30-dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu - jednakże tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

W kwestii stosowania przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej wypowiedział się też Sąd Apelacyjny w Katowicach, podkreślając, że użycie w nim słowa „również” wskazuje na fakt, iż przepis ten eksponuje tylko jedną z możliwości wyjaśnienia ostatniej okoliczności – gdyby bowiem intencją ustawodawcy było automatyczne każdorazowe uznanie w przypadku wydania orzeczenia przez organ odwoławczy za datę wyjaśnienia okoliczności – daty wpływu orzeczenia do organu rentowego, słowo „również” w przepisie nie zostałyby użyte (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21.12.2006 r., sygn. akt III AUa 1171/05).

W rozpoznawanej sprawie ponad wszelką wątpliwość organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie świadczenia wnioskodawcy.

Wynika to jednoznacznie z treści opinii biegłej sądowej lekarza medycyny pracy B. P., która stwierdziła, że dokumentacja zawarta w aktach organu rentowego, badanie przedmiotowe wnioskodawcy przez lekarza orzecznika i komisję lekarską ZUS 02.10.2014 r. i 10.10.2014 r. były wystarczające i powinny uzasadniać na etapie postępowania przez ZUS przyznanie prawa do renty w dacie złożenia wniosku o świadczenie, tj. 15.09.2014 r.

Opinia biegłej jest wnikliwa, wyczerpująca, logiczna i spójna, a wnioski w niej zawarte prawidłowo uzasadniono. Przyjęto więc, że stanowi ona pełnowartościowy materiał dowodowy.

Sąd oddalił więc wnioski dowodowe organu rentowego zawarte w piśmie z 23.01.2019 r. (k. 33-34 akt sąd.), ponieważ pozwany nie zdołał podnieść merytorycznych i przekonujących zarzutów wobec opinii.

Pozwany wskazał na treść poszczególnych opinii z 2015 r., jednak twierdzenia te nie odnoszą się w ogóle do kluczowej okoliczności ustalanej na podstawie opinii biegłej B. P.: skoro wnioskodawca prawomocnie jest uznany za nadal częściowo niezdolnego do pracy w związku z chorobą zawodową, to czy można było orzec o tej niezdolności na etapie postępowania orzeczniczego. Biegła na to pytanie odpowiedziała twierdząco, a pozwany nie zakwestionował tej oceny.

Nie ma też znaczenia fakt, że Sąd Apelacyjny w Poznaniu uzupełnił postępowanie dowodowe przed wydaniem wyroku. Wyrok sądu II instancji potwierdził bowiem trafność wyroku Sądu Okręgowego i poczynionych w sprawie ustaleń. Uznając tok rozumowania organu rentowego za zasadny, należałoby dojść do wniosku, że każda wątpliwość sądu lub każdy kolejny przeprowadzony dowód w sprawie, zwłaszcza konieczność uzupełnienia opinii biegłych, usprawiedliwia nieprawidłowe orzeczenie lekarzy orzeczników ZUS. Tymczasem liczy się tylko ostateczny wynik sprawy, wynikający z prawomocnego wyroku.

W konsekwencji należy stwierdzić, że już na etapie postępowania przed organem rentowym zachodziły podstawy do orzeczenia częściowej niezdolności do pracy wnioskodawcy i opóźnienie w wydaniu decyzji o przyznaniu mu renty obciąża pozwanego Zakład.

Odsetki przysługują wnioskodawcy od 15.09.2014 r., tj. od daty złożenia wniosku i zarazem daty początkowej częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, wynikającej z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego, do 16.04.2016 r., tj. daty wydania przez organ rentowy decyzji wykonawczej.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji wyroku.